

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการทำหน้าที่ตามการรับรู้ของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทในครอบครัว และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ระบบครอบครัว ความรู้ในการดูแลผู้ป่วยจิตเภท การเผชิญความเครียด ภาระในการดูแลผู้ป่วยจิตเภท และการสนับสนุนทางสังคม กับการทำหน้าที่ของครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทในครอบครัว

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ดูแลในครอบครัวผู้ป่วยจิตเภทที่มารับบริการที่แผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลในสังกัดกรมสุขภาพจิตในภาคกลาง กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ดูแลในครอบครัวผู้ป่วยจิตเภท อายุ 20-59 ปี ซึ่งให้การดูแลผู้ป่วยจิตเภทมาไม่น้อยกว่า 6 เดือน และมารับบริการแบบผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลศิริราช วิทยาลัยพยาบาลจิตเวชนครสวรรค์ราชนครินทร์ สถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จเจ้าพระยา และสถาบันกัลยาราชนครินทร์ จำนวน 160 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ จำนวน 7 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ดูแลในครอบครัว จำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามลักษณะครอบครัว จำนวน 1 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการดูแลครอบครัวของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบวัดเกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยจิตเวชของญาติของสุภาภรณ์ ทองดารา (2545) ประกอบด้วยข้อคำถามที่มีคำตอบลักษณะปลายปิดมีคำตอบให้เลือก 2 คำตอบ จำนวน 28 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบวัดการเผชิญความเครียดในการดูแลผู้ป่วยจิตเภท เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบวัดการเผชิญความเครียดของ ดวงรัตน์ แซ่เตียว (2546) ประกอบด้วยข้อคำถามที่มีลักษณะคำตอบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ให้เลือกตอบ จำนวน 18 ข้อ

ส่วนที่ 5 แบบวัดภาระในการดูแลผู้ป่วยจิตเภท เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบวัดภาระในการดูแลผู้ป่วยจิตเภทของ นพรัตน์ ไชยธานี (2544) ประกอบด้วยข้อคำถามที่มีลักษณะคำตอบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ให้เลือกตอบ จำนวน 24 ข้อ

ส่วนที่ 6 แบบวัดการสนับสนุนทางสังคมเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบวัดภาระของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทของ จิราภรณ์ รักการ (2549) ประกอบด้วยข้อคำถามที่มีลักษณะคำตอบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ให้เลือกตอบ จำนวน 19 ข้อ

ส่วนที่ 7 แบบวัดการทำหน้าที่ของครอบครัว โดยใช้แบบประเมินการทำหน้าที่ของครอบครัว Chulalongkorn Family Inventory ของ อูมาพร ตรังคสมบัติ (2540) ประกอบด้วยข้อคำถามที่มีลักษณะคำตอบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ให้เลือกตอบ จำนวน 36 ข้อ

ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาและนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน หลังจากนั้นนำมาหาค่าความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ทุกชุด ค่าความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์แต่ละส่วนมีดังนี้ แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยจิตเภท แบบวัดการเผชิญความเครียดในการดูแลผู้ป่วยจิตเภท แบบวัดภาระในการดูแลผู้ป่วยจิตเภท แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม และแบบวัดการทำหน้าที่ของครอบครัว เท่ากับ .82, .80, .80, .80, และ .80 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 160 คน ใช้เวลาในการเก็บข้อมูล 11 สัปดาห์ได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ 160 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรกับการทำหน้าที่ของครอบครัวรายด้านและโดยรวมของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทในครอบครัวใช้สหสัมพันธ์พอยท์ไบซีเรียล

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 70.6 ส่วนเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 29.4 ซึ่งมีอายุอยู่ในช่วง 50-59 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.1 มีสถานภาพกลุ่มมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.9 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 41.3 ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 40.6 มีความเพียงพอของรายได้ส่วนใหญ่มีเพียงพอกับรายจ่ายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.6 มีความสัมพันธ์กับผู้ป่วยจิตเภทส่วนใหญ่เป็นมารดา คิดเป็นร้อยละ 32.5 และมีระยะเวลาในการดูแลผู้ป่วยอยู่ในช่วง 5 ปี ถึง 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 35 มีลักษณะครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทส่วนใหญ่มีลักษณะของครอบครัวขยายคิดเป็นร้อยละ 50.6 ส่วนครอบครัวเดี่ยวคิดเป็นร้อยละ 49.4

2. การทำหน้าที่ของครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับดีพอสมควร ($\bar{X}=3.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การทำหน้าที่ครอบครัวด้านทั่วไปมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.46$) รองลงมาคือ ด้านบทบาท ($\bar{X}=3.38$) ด้านการตอบสนองทางอารมณ์ ($\bar{X}=3.31$) ด้านการแก้ปัญหา ($\bar{X}=3.28$) ด้านการสื่อสาร ($\bar{X}=3.28$) ด้านความผูกพันทางอารมณ์ ($\bar{X}=3.18$) และการทำหน้าที่ครอบครัวด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยสุดคือ ด้านการควบคุมพฤติกรรม ($\bar{X}=2.84$)

3. การทำหน้าที่ครอบครัวด้านการแก้ปัญหายุ่งอยู่ในระดับดีพอสมควร ($\bar{X}=3.28$) โดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในเรื่องของครอบครัวเผชิญกับปัญหาต่างๆ ร่วมกันได้ดี ($\bar{X}=3.44$) รองลงมาก็คือ เมื่อมีปัญหา เราปรึกษากันว่าจะแก้ปัญหอย่างไร ($\bar{X}=3.38$) และมีคะแนนเฉลี่ยน้อยสุด คือ เมื่อขอให้คนในครอบครัวทำอะไรให้ คุณมักไม่แน่ใจว่าเขาจะทำให้หรือไม่ ($\bar{X}=3.01$)

4. การทำหน้าที่ครอบครัวด้านการสื่อสารอยู่ในระดับดีพอสมควร ($\bar{X}=3.28$) โดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในเรื่องของทุกคนมักจะพูดกันตรงๆ แทนที่จะพูดผ่านอีกคนหนึ่ง ($\bar{X}=3.65$) รองลงมาคือ ทุกคนสามารถพูดกันตรงไปตรงมา ไม่อ้อมค้อม ($\bar{X}=3.63$) และคะแนนเฉลี่ยน้อยสุดคือ บ่อยครั้งที่ไม่สามารถพูดในสิ่งที่คิดหรือรู้สึก ($\bar{X}=2.79$)

5. การทำหน้าที่ครอบครัวด้านบทบาทอยู่ในระดับดีพอสมควร ($\bar{X}=3.38$) โดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในเรื่องของทุกคนในครอบครัวมีงานบ้านที่ต้องรับผิดชอบ ($\bar{X}=3.54$) รองลงมาคือ แต่ละคนปฏิบัติหน้าที่ของตน ได้อย่างไม่ขาดตกบกพร่อง ($\bar{X}=3.50$) และคะแนนเฉลี่ยน้อยสุดคือ ครอบครัวไม่เคยขาดสิ่งจำเป็น เช่น อาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค ฯลฯ ($\bar{X}=3.12$)

6. การทำหน้าที่ครอบครัวด้านการควบคุมพฤติกรรมอยู่ในระดับดีพอสมควร ($\bar{X}=2.84$) โดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในเรื่องของในครอบครัวห้ามมีการทำร้ายร่างกายกัน ($\bar{X}=3.16$) รองลงมาคือ ในครอบครัว ใครๆสามารถทำอะไรตามใจชอบ ($\bar{X}=3.12$) และมีคะแนนเฉลี่ยน้อยสุดคือ คนในครอบครัวสามารถทำผิดได้โดยไม่ต้องรับโทษ ($\bar{X}=2.04$)

7. การทำหน้าที่ครอบครัวด้านความผูกพันทางอารมณ์อยู่ในระดับดีพอสมควร ($\bar{X}=3.18$) โดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในเรื่องของมีอิสระ และเป็นตัวของตัวเองเพียงพอแล้ว ($\bar{X}=3.38$) รองลงมาคือ ครอบครัวมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ ($\bar{X}=3.33$) และมีคะแนนเฉลี่ยน้อยสุดคือ คนในครอบครัวจะสนใจกันก็ต่อเมื่อเรื่องนั้นเป็นเรื่องสำคัญสำหรับเขา ($\bar{X}=2.75$)

8. การทำหน้าที่ครอบครัวด้านการตอบสนองทางอารมณ์ดีพอสมควร ($\bar{X}=3.31$) โดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในเรื่องของครอบครัวให้ความสำคัญต่อความรู้สึกของสมาชิก ($\bar{X}=3.56$) รองลงมาคือ แต่ละคนแสดงความรู้สึกทั้งดีและไม่ดีต่อกันอย่างเปิดเผย ($\bar{X}=3.43$) และคะแนนเฉลี่ยน้อยสุดคือ บางคนในครอบครัวไม่ค่อยแสดงอารมณ์หรือความรู้สึก ($\bar{X}=3.02$)

9. การทำหน้าที่ครอบครัวทั่วไปอยู่ในระดับดีพอสมควร ($\bar{X}=3.46$) โดยมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในเรื่องของครอบครัวรักใคร่ปรองดองกัน ($\bar{X}=3.66$) รองลงมาคือ ในยามวิกฤตคนในครอบครัวสามารถพึ่งพาอาศัยกันได้ ($\bar{X}=3.61$) และคะแนนเฉลี่ยน้อยสุดคือ การตกลงเรื่องต่าง ๆ ร่วมกันเป็นไปได้อย่างดีลำบาก เพราะไม่ค่อยเข้าใจกัน ($\bar{X}=3.13$)

10. การเผชิญความเครียดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.05$) ทั้งการเผชิญความเครียดแบบมุ่งปรับอารมณ์ ($\bar{X}=3.06$) และการเผชิญความเครียดแบบมุ่งจัดการกับปัญหา ($\bar{X}=3.04$) มีการสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=3.92$) โดยพบว่า การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X}=4.51$) ส่วนการสนับสนุนด้านอารมณ์ ($\bar{X}=3.86$) และการสนับสนุนด้านการประเมินค่า ($\bar{X}=4.29$) อยู่ในระดับสูง ส่วนการสนับสนุนด้านทรัพยากรอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.82$) มีภาระในการดูแลอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=1.78$) ทั้งภาระเชิงอัตนัย ($\bar{X}=1.87$) และภาระเชิงปรนัย ($\bar{X}=1.68$) ผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทมีความรู้อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=0.81$)

11. การสนับสนุนทางสังคมและการเผชิญความเครียดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการทำหน้าที่ของครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในระดับปานกลาง ($r = .590$ และ $.421$) ส่วนความรู้ในการดูแลผู้ป่วยจิตเภทและลักษณะครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับการทำหน้าที่ของครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และภาระในการดูแลมีความสัมพันธ์ทางลบกับการทำหน้าที่ของครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในระดับปานกลาง ($r = -.566$)

12. การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการทำหน้าที่ของครอบครัวโดยรวมและรายด้านที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า การสนับสนุนทางสังคมโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการทำหน้าที่ครอบครัวด้านการแก้ปัญหา ด้านการสื่อสาร ด้านบทบาท ด้านการตอบสนองทางอารมณ์ ด้านความผูกพันทางอารมณ์ และด้านหน้าที่ทั่วไป ($r = .587, .486, .229, .569, .378$ และ $.490$) และการสนับสนุนด้านอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการทำหน้าที่ครอบครัวด้านการแก้ปัญหา ด้านการสื่อสาร ด้านบทบาท ด้านการตอบสนองทางอารมณ์ ด้านความผูกพันทางอารมณ์ และด้านหน้าที่ทั่วไป ($r = .589, .411, .182, .495, .380$ และ $.483$) การสนับสนุนทางสังคมด้านการประเมินค่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการทำหน้าที่ครอบครัวด้านการแก้ปัญหา ด้านการสื่อสาร ด้านบทบาท ด้านการตอบสนองทางอารมณ์ ด้านความผูกพันทางอารมณ์ และด้านหน้าที่ทั่วไป ($r = .382, .447, .224, .540, .236$ และ $.408$) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการทำหน้าที่ครอบครัวด้านการแก้ปัญหา ด้านการสื่อสาร ด้านการตอบสนองทางอารมณ์ ด้านความผูกพันทางอารมณ์ และด้านหน้าที่ทั่วไป ($r = .363, .374, .464, .370$, และ $.379$) การสนับสนุนทางด้านทรัพยากรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการทำหน้าที่ครอบครัวด้านการแก้ปัญหาและด้านการสื่อสาร ($r = .265$ และ $.156$) การ

เผชิญความเครียดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการทำหน้าที่ของครอบครัวโดยรวมและรายด้านที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า ส่วนการเผชิญความเครียดโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการทำหน้าที่ครอบครัวด้านการแก้ปัญหา ด้านการสื่อสาร ด้านบทบาท ด้านการตอบสนองทางอารมณ์ ด้านความผูกพันทางอารมณ์ และด้านหน้าที่ทั่วไป ($r = .336, .408, .225, .374, .263$ และ $.389$) มีการเผชิญความเครียดแบบมุ่งแก้ปัญหาที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการทำหน้าที่ครอบครัวทั้งด้านการแก้ปัญหา ด้านการสื่อสาร ด้านบทบาท ด้านการตอบสนองทางอารมณ์ ด้านความผูกพันทางอารมณ์ และด้านหน้าที่ทั่วไป ($r = .317, .273, .176, .284, .176$ และ $.283$) ส่วนการเผชิญความเครียดแบบมุ่งปรับอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการทำหน้าที่ครอบครัวทั้งด้านการแก้ปัญหา ด้านการสื่อสาร ด้านบทบาท ด้านการตอบสนองทางอารมณ์ ด้านความผูกพันทางอารมณ์ และด้านหน้าที่ทั่วไป ($r = .265, .409, .205, .349, .264$ และ $.372$) ความรู้และลักษณะครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับการทำหน้าที่ของครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนภาวะในการดูแลมีความสัมพันธ์ทางลบกับการทำหน้าที่ของครอบครัวทั้งโดยรวมและรายด้านที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า ภาวะในการดูแลโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางลบกับการทำหน้าที่ครอบครัวด้านการแก้ปัญหา ด้านการสื่อสาร ด้านบทบาท ด้านการตอบสนองทางอารมณ์ ด้านความผูกพันทางอารมณ์ และด้านหน้าที่ทั่วไป ($r = -.393, -.521, -.203, -.478, -.465$ และ $-.522$) ภาวะเชิงอัตนัยมีความสัมพันธ์ทางลบกับการทำหน้าที่ครอบครัวทั้งด้านการแก้ปัญหา ด้านการสื่อสาร ด้านบทบาท ด้านการตอบสนองทางอารมณ์ ด้านความผูกพันทางอารมณ์ และด้านหน้าที่ทั่วไป ($r = -.311, -.490, -.179, -.432, -.330$ และ $-.415$) ภาวะเชิงปรนัยมีความสัมพันธ์ทางลบกับการทำหน้าที่ครอบครัวทั้งด้านการแก้ปัญหา ด้านการสื่อสาร ด้านบทบาท ด้านการตอบสนองทางอารมณ์ ด้านความผูกพันทางอารมณ์ และด้านหน้าที่ทั่วไป ($r = -.390, -.451, -.186, -.429, -.494$ และ $-.515$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล คือ ระบบครอบครัว ความรู้การดูแลผู้ป่วยจิตเภท การเผชิญความเครียด ภาวะในการดูแล และการสนับสนุนทางสังคมกับการทำหน้าที่ของครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทในครอบครัว ที่พาผู้ป่วยมารับบริการที่แผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลจิตเวช สังกัดกรมสุขภาพจิต สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การทำหน้าที่ของครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทในครอบครัว

ผลศึกษาการทำหน้าที่ครอบครัวโดยรวมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าการทำหน้าที่ครอบครัวอยู่ในระดับดีพอสมควร ($\bar{X}=3.27$) สามารถอธิบายได้ว่า การทำหน้าที่ของครอบครัว เป็นการปฏิบัติ

ภารกิจของสมาชิกในครอบครัวเพื่อตอบสนองความต้องการด้านร่างกาย จิตใจ เศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวอยู่กันอย่างมีความสุข มีความรัก ความผูกพัน สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ทั้งภายในและภายนอกครอบครัวภายใต้ทฤษฎีระบบที่แต่ละหน่วยในระบบครอบครัวมีความเกี่ยวข้องกันดังนั้นพฤติกรรมของสมาชิกคนหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อสมาชิกคนอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นกับครอบครัวทั้งระบบที่จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์และการจัดองค์กรในครอบครัวนั้นเป็นสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคน และการที่การทำหน้าที่อยู่ในระดับดีพอสมควร แสดงให้เห็นว่า ผู้ดูแลที่ให้การดูแลผู้ป่วยมีการรับรู้ถึงการปฏิบัติภารกิจ การประคับประคองทางอารมณ์มีน้อย ภารกิจทางพัฒนาการเป็นไปอย่างไม่ครบถ้วน สมาชิกไม่ค่อยมีความเป็นตัวของตัวเอง ขอบเขตระหว่างบุคคลไม่ชัดเจน อารมณ์ในครอบครัวเปลี่ยนแปลงง่าย ตั้งแต่สร้างจนถึงโกรธอย่างรุนแรงหรือก้าวร้าว ความสุขในครอบครัวมีค่อนข้างน้อย (Beavers et.al.,1985) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้ดูแลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 70.6) มากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 29.4) ซึ่งเรื่องส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นในบ้านผู้หญิงมักจะใส่ใจมากกว่า และคิดว่าเป็นปัญหาใหญ่เกิดขึ้นในบ้านเพศหญิงต้องรับผิดชอบดูแล นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างยังอยู่วัยผู้ใหญ่ อายุ 50-59 ปี (ร้อยละ 38.1) ซึ่งเป็นวัยทำงานเพื่อที่จะหาเลี้ยงชีพให้กับบุคคลในครอบครัว เป็นส่วนใหญ่ทำให้เวลาการดูแลผู้ป่วยน้อยลง เนื่องจากรายได้ส่วนใหญ่เพียงพอกับรายจ่าย (ร้อยละ 73) จึงจำเป็นต้องไปรับจ้าง(ร้อยละ 65) เพื่อหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว จึงทำให้การทำหน้าที่ของครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับดีพอสมควร

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการทำหน้าที่ทั่วไปอยู่ในระดับดีพอสมควร ($\bar{X}$ =3.46) ทั้งเรื่องของการเข้าใจกันได้เป็นอย่างดี การยอมรับแบบฉบับของตนเอง ความรู้สึกต่อครอบครัว และการตกลงในเรื่องต่างๆภายในครอบครัว ที่สอดคล้องกับการศึกษาของ อรรถพร ทองคำ (2546) ศึกษาการทำหน้าที่ของครอบครัวตามการรับรู้ของผู้ที่เป็น โรคจิตเภทที่กลับเป็นซ้ำ พบว่า การทำหน้าที่ทั่วไปอยู่ในระดับดีพอสมควร ($\bar{X}$ =2.98) ด้านบทบาทอยู่ในระดับดีพอสมควร ($\bar{X}$ =3.38) ในเรื่องของครอบครัวไม่เคยขาดสิ่งจำเป็นในครอบครัว เช่น อาหาร เสื้อผ้า ยารักษา โรคเนื่องจากผู้ดูแลรับบทบาทผู้ดูแลจัดการสิ่งของจำเป็นภายในครอบครัว และรัชณี ไพโรศวาสดี(2550) ได้ศึกษาบทบาทของสมาชิกครอบครัวในการดูแลผู้ป่วยจิตเภทที่บ้าน พบว่า ผู้ดูแลมีบทบาทการดูแลที่จำเป็นทั่วไปของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งในการศึกษาของ ดารา การะเกสร(2545) ศึกษาความรู้ การปฏิบัติและความต้องการสนับสนุนการดูแลผู้ป่วยจิตเภทที่บ้านของผู้ดูแลในครอบครัวไทยมุสลิม พบว่า ผู้ดูแลรับบทบาทในการดูแลทุกเรื่อง (ร้อยละ 68.7) ผู้ดูแลในครอบครัวจึงได้รับผลกระทบมากในการรับบทบาทเป็นผู้รับผิดชอบดูแล ด้านการตอบสนองทางอารมณ์อยู่ในระดับดีพอสมควร ($\bar{X}$ =3.31) เป็นความสามารถที่ตอบสนองต่อกันในเรื่องการแสดงความรัก การแสดงออกทาง

อารมณ์ ระบายความในใจให้สมาชิกในบ้านฟังได้ดีพอสมควร ซึ่งในการศึกษาของ ภรดี ไชยสิน (2545) ได้ศึกษาการแสดงออกทางอารมณ์ของญาติต่อผู้ป่วยจิตเภท:กรณีศึกษาโรงพยาบาลจิตเวช แห่งหนึ่งในภาคอีสาน พบว่า การแสดงทางอารมณ์ของญาติต่อผู้ป่วยอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 68.8) เสี่ยงต่อการเกิดอาการป่วยซ้ำของผู้ป่วยจิตเภท ด้านการแก้ปัญหาอยู่ในระดับดีพอสมควร ($\bar{X}=3.28$) ทั้งการเผชิญกับปัญหาต่างๆ ร่วมกันแก้ปัญหา พுகุยและช่วยเหลือกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา ของ อรรถนพ ทองคำ (2546) ศึกษาการทำหน้าที่ของครอบครัวตามการรับรู้ของผู้ที่เป็นโรคจิตเภท ที่กลับเป็นซ้ำ พบว่า การทำหน้าที่ด้านการแก้ปัญหาอยู่ในระดับดีพอสมควร ($\bar{X}=2.95$) ด้านการ สื่อสารอยู่ในระดับดีพอสมควร ($\bar{X}=3.38$) ในการกล้าบอกคนในครอบครัวเมื่อทำสิ่งไม่ชอบและ สามารถฟังความรู้สึกจากคำพูด ด้านความผูกพันทางอารมณ์อยู่ในระดับดีพอสมควร ($\bar{X}=3.18$) ทั้ง ในเรื่องของความมีอิสระ การออกคำสั่งควบคุม ต่างคนต่างอยู่ความสนใจที่มีต่อกันอยู่ในระดับดี พอสมควร ด้านการควบคุมพฤติกรรมอยู่ในระดับดีพอสมควร ($\bar{X}=2.84$) ในการห้ามมิการทำร้าย กันในบ้านและสามารถทำอะไรได้ตามใจชอบ จากการศึกษาอภิปรายได้ว่า ผู้ดูแลได้รับผลกระทบ จากการดูแลผู้ป่วยจิตเภทในครอบครัว ในการจัดการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น มีการสื่อสาร ชัดเจนตรงต่อบุคคลเป้าหมายในการมอบหมายบทบาทหน้าที่ของแต่ละบุคคลให้ดำเนินไปเพื่อ ตอบสนองความต้องการ รวมทั้งควบคุมพฤติกรรมของบุคคลทั้งการกระทำและการแสดงออกซึ่ง ความสนใจและเห็นคุณค่าต่อกันซึ่งจากการศึกษาพบว่าองค์ประกอบเหล่านี้ส่งผลให้การทำหน้าที่ ของครอบครัวในภาพรวมอยู่ในระดับดีพอสมควร

2. ระบบครอบครัวกับการทำหน้าที่ของครอบครัวในครอบครัว ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างเป็นครอบครัวขยาย (ร้อยละ 50.6) ซึ่งประกอบไปด้วยบิดา มารดา ปู่ย่า ตายาย ลูกหลาน ส่วนครอบครัวเดี่ยว (ร้อยละ 49.4) ซึ่งประกอบไปด้วย บิดา มารดา บุตร ซึ่งการศึกษาด้านลักษณะครอบครัวมีการทำหน้าที่ครอบครัวไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตาม สมมติฐานข้อที่ 1 และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Shalve (1986) ที่พบว่า ครอบครัวขยายที่มี บุคคลอยู่ในครอบครัวมีความสัมพันธ์สายตรงจะมีความผูกพันทางอารมณ์ที่จะช่วยให้ความ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันนำไปสู่ความคาดหวังและการทำหน้าที่ครอบครัวในระดับสูง และจากการ สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า ครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยาย แต่การที่อยู่กันในครอบครัว หลายคนนั้นทุกคน ไม่ได้ช่วยกันทำหน้าที่ของครอบครัวที่ดีได้ ไม่สนใจต่างคนต่างผลักระให้แก่ กันไม่ให้ความสำคัญกับการดูแลผู้ป่วย คนที่เคยทำก็ถือว่าเป็นหน้าที่เฉพาะของคนๆนั้นที่ต้องทำ ต่อไป ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าระบบครอบครัวไม่มีผลต่อการทำหน้าที่ของครอบครัวผู้ดูแล ผู้ป่วยจิตเภทในครอบครัวที่มีประสิทธิภาพ

3. ความรู้ในการดูแลกับการทำหน้าที่ของครอบครัว ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ความรู้ไม่มี ความสัมพันธ์กับการทำหน้าที่ของครอบครัวซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 สามารถอภิปราย ผลได้ว่า ความรู้เป็นความเข้าใจของผู้ดูแลเกี่ยวกับโรคจิตเภทถึงสาเหตุ อาการ การรักษา และการ ดูแลฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยให้ดีขึ้น ดังการศึกษาของ มุจรินทร์ พัดน้อย (2545) ได้ศึกษาความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยจิตเภทของญาติ แผนกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ พบว่า การ ที่ญาติมีความรู้เกี่ยวกับโรคจิตเภททำให้ญาติมั่นใจที่จะให้การดูแลสามารถปฏิบัติต่อผู้ป่วยในการ ดูแลได้อย่างถูกต้อง แต่เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาชั้น ประถมศึกษา (ร้อยละ 41.3) และความรู้ในการดูแลผู้ป่วยจิตเภทเป็นความเข้าใจในของผู้ดูแล เกี่ยวกับโรคจิตเภทซึ่งเป็นโรคเฉพาะทางจิตเวชอย่างหนึ่งที่ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรค อย่างมากจึงจะมีความเข้าใจในการดูแลผู้ป่วย จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับ ปานกลาง (22-23 คะแนน) คิดเป็น ร้อยละ 29.4 คะแนนเฉลี่ย 3.13 และมีความรู้อยู่ในระดับต้อง ปรับปรุง (ต่ำกว่า 19 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 11.9 จึงควรมีการจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้ดูแลผู้ป่วย จิตเภทเพื่อเพิ่มให้ผู้ดูแลมีความสามารถในการดูแลผู้ป่วยจิตเภทมากขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากผู้ดูแลมี ความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้ป่วยจิตเภทน้อยจึงส่งผลให้ความรู้ไม่ความสัมพันธ์กับการทำหน้าที่ของ ครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทในครอบครัว

4. การเผชิญความเครียดกับการทำหน้าที่ของครอบครัว ผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า การเผชิญ ความเครียดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการทำหน้าที่ของครอบครัวในการดูแลผู้ป่วยจิตเภทใน ครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานในการวิจัยข้อที่ 3 โดย พบว่า การเผชิญความเครียดโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.05$) รายงานการ เผชิญความเครียดแบบจัดการกับอารมณ์และการเผชิญความเครียดแบบจัดการกับปัญหาของกลุ่ม ตัวอย่าง อยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.06$, $\bar{X} = 3.04$) สามารถอภิปรายได้ว่า การเผชิญความเครียด เป็น กระบวนการที่ผู้ดูแลในครอบครัวพยายามที่จะกระทำพฤติกรรมต่างๆ ทั้งในด้านความคิด การ กระทำโดยวิธีการต่างๆ ที่จะจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้นเพื่อลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นตามมา แสดง ให้เห็นว่า ผู้ดูแลมีการแสดงความคิดและการกระทำเพื่อมุ่งแก้ไข บรรเทาจัดการความเครียดให้ บรรเทาตามแนวคิดของ Jolowich (1983) กล่าวว่า การที่ผู้ดูแลในครอบครัวผู้ป่วยจิตเภทเรื้อรังมี การแสดงออกทางด้านความคิดและการกระทำเพื่อมุ่งจัดการกับความเครียดให้บรรเทาน้อยลงส่งผล ให้การทำหน้าที่ของครอบครัวได้ดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงรัตน์ แซ่เตียว (2546) ได้ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การเผชิญความเครียด การสนับสนุนทางสังคม การ ดูแลตนเองด้านสุขภาพกับภาวะสุขภาพของผู้ดูแลในครอบครัวผู้ป่วยจิตเภทเรื้อรัง พบว่า ผู้ดูแลมี การประเมินสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความเครียดแล้วรู้จักหาทางในการรับมือกับปัญหานั้นๆ มีการใช้

ทักษะในการเผชิญความเครียดที่เหมาะสมเกิดประสิทธิภาพของบุคคล ดังนั้น ควรมีการจัดกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างความสามารถของผู้ดูแลในการเผชิญกับความเครียดที่เกิดจากการดูแลผู้ป่วยจิตเภท ให้มากขึ้น ส่งผลให้การเผชิญความเครียดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการทำหน้าที่ของครอบครัว ผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท

5. ภาวะในการดูแลกับการทำหน้าที่ของครอบครัว ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ภาวะในการดูแลมีความสัมพันธ์ทางลบกับการทำหน้าที่ของครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4 ซึ่งพบว่า ภาวะในการดูแลผู้ป่วยโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 1.78) และด้านภาวะเชิงอัตนัยและภาวะเชิงปรนัยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}$ = 1.87, 1.68) สามารถอธิบายได้ว่า ภาวะในการดูแลเป็นลักษณะและการรับรู้ถึงความยากลำบาก ความกดดันและความเดือดร้อนในการทำกิจกรรมหรือการดูแลผู้ป่วย มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ดูแลในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นภาวะเชิงอัตนัยเป็นผลลัพธ์ที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ทศนคติ ปฏิกริยาตอบสนองของผู้ดูแลเกี่ยวกับประสบการณ์ดูแล ส่วนภาวะเชิงเชิงปรนัยเป็นการรับรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของผู้ดูแลในด้านต่างๆ จากผลการวิจัยพบว่าภาวะของผู้ดูแลอยู่ในระดับน้อยทั้งเชิงอัตนัยและเชิงปรนัย แสดงให้เห็นว่า ผู้ดูแลมีความรู้สึก ทศนคติ ปฏิกริยาตอบสนองทางอารมณ์ที่รู้สึกเดือนร้อน โกรธ อยา รู้สึกเกินกำลัง กับการดูแลด้วยความยากลำบากที่เกิดจากความรับผิดชอบดูแลมีน้อยส่งผลให้การทำหน้าที่ของครอบครัวได้ดี สอดคล้องกับการศึกษาของ รจนา ปุณโณทก (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท พบว่า เมื่อได้รับภาวะและมีแนวทางในการลดภาวะการดูแลซึ่งเป็นผลกระทบกับผู้ดูแลน้อยลงทำให้การรับรู้ถึงการดูแลบุคคลได้ดีขึ้น จึงแสดงให้เห็นว่า การที่ผู้ดูแลรับรู้ถึงความสามารถในการรับภาวะในการดูแลผู้ป่วยจิตเภทในระดับที่น้อยย่อมส่งผลให้ผู้ดูแลมีความสามารถในการทำหน้าที่ของครอบครัวได้ดีขึ้น ทำให้ปัจจัยด้านภาวะในการดูแลมีความสัมพันธ์ทางลบกับการทำของครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทในครอบครัว

6. การสนับสนุนทางสังคมกับการทำหน้าที่ของครอบครัว ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการทำหน้าที่ของครอบครัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า การสนับสนุนทางสังคมที่ผู้ดูแลได้รับโดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 3.92) และรายด้านมีการสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.51) ส่วนการสนับสนุนด้านการประเมินค่าและการสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์อยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ = 4.29, และ 3.86) การสนับสนุนด้านทรัพยากรอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.82) สามารถอธิบายได้ว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นการที่ผู้ดูแลในครอบครัวผู้ป่วยจิตเภทได้รับช่วยเหลือจากเพื่อน สมาชิกในครอบครัว บุคลากรทางสาธารณสุข ทั้ง 4 ด้าน ทั้งการสนับสนุนด้านอารมณ์เป็น

การที่ผู้ดูแลในครอบครัวได้รับกำลังใจและความห่วงใยจากเครือข่ายทางสังคมในการให้การดูแลผู้ป่วย การสนับสนุนด้านวัตถุสิ่งของเป็นการที่ผู้ดูแลในครอบครัวได้รับความช่วยเหลือในเรื่องค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลและช่วยเหลือด้านสิ่งของต่างๆ การได้รับการยอมรับและเห็นคุณค่าที่ผู้ดูแลในครอบครัวได้รับความไว้วางใจ การยอมรับ การยกย่อง จากบุคคลต่างๆ ในสังคม รวมถึงการสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารที่ผู้ดูแลในครอบครัวได้รับความช่วยเหลือและได้รับคำแนะนำในการดูแลผู้ป่วย ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้ดูแลมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์ซึ่งเกิดจากความใกล้ชิดผูกพัน การให้การดูแลและให้ความเชื่อใจไว้วางใจ การสนับสนุนทางด้านความคิด การตัดสินใจเกิดการยอมรับนับถือและเห็นคุณค่าและได้รับการช่วยเหลือ สังคม สิ่งของและข้อมูลข่าวสารในการดูแลผู้ป่วย ด้วยความเต็มใจ สอดคล้องกับการศึกษาของ Thomp and Doll (1993; อ้างในทิพย์ประพิณ สุขเขียว, 2543) พบว่า การสนับสนุนทางสังคมมีผลต่อความมั่นคงทางอารมณ์กับการเจ็บป่วยในของครอบครัว เช่นเดียวกับการศึกษาของ House (1980) ที่พบว่า การได้รับการสนับสนุนทางสังคมช่วยป้องกันและลดระดับความเครียดของผู้ดูแลให้ลดลงได้ การศึกษาครั้งนี้จึงสนับสนุนแนวคิดที่ว่า การสนับสนุนทางสังคมเป็นสิ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคลได้ โดยการสนับสนุนทางสังคมเป็นเสมือนแรงกระตุ้นที่ทำให้ผู้ดูแลในครอบครัวผู้ป่วยรู้สึกว่ามีความรัก ความเอาใจใส่ ยกย่อง และรู้สึกว่าคุณเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม รู้สึกว่าคุณเองเป็นที่ยอมรับของบุคคลในสังคม อันจะนำมาซึ่งความสุขของชีวิตเกิดพลังใจและแรงจูงใจในการเผชิญกับปัญหาและต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ ลดความตึงเครียดในชีวิตลงได้ ซึ่งการที่ผู้ดูแลในครอบครัวผู้ป่วยได้รับการสนับสนุนทางสังคมอย่างเพียงพอจะช่วยทำให้ผู้ดูแลสามารถปรับตัวต่อปัญหาและอุปสรรคต่างๆ (Cohen and Will, 1985) และผู้ดูแลต้องได้ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการทำหน้าที่ที่ดีได้ การได้รับการสนับสนุนทางสังคมเพื่อให้เกิดแรงใจที่จะต้องรับภาระในการดูแลผู้ป่วยจิตเภทในครอบครัวต่อไป โดยมุ่งให้ครอบครัวของผู้ป่วยเข้ามามีบทบาทและหน้าที่สำคัญในการดูแลช่วยเหลือผู้ป่วยซึ่งมีอาการเรื้อรังที่ต้องการดูแลช่วยเหลือตลอดชีวิต (เพ็ญนภา แดงด้อมยุทธ์, 2551)

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาปัจจัยคัดสรรที่สัมพันธ์กับการทำหน้าที่ของครอบครัวตามการรับรู้ของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทในครอบครัว สามารถนำมาสรุปเป็นข้อเสนอแนะด้านต่างๆ ได้ดังนี้

1. ด้านปฏิบัติการพยาบาล

1.1 จากการศึกษาพบว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยรวมอยู่ในระดับดีพอสมควร ($\bar{X} = 3.27$)

1.2 แต่ก็พบว่า การทำหน้าที่ครอบครัวด้านการควบคุมพฤติกรรมมีคะแนนเฉลี่ย น้อยสุด ($\bar{X} = 2.84$) ดังนั้น ในการให้การพยาบาล พยาบาลและทีมสหวิชาชีพ ควรให้ความสำคัญในการพยาบาลในการทำหน้าที่ครอบครัวด้านบทบาทของผู้ดูแลในครอบครัวผู้ป่วยจิตเภทด้วย เพื่อส่งเสริมด้านบทบาทซึ่งเป็นรายด้านของการทำหน้าที่ของครอบครัวให้ดีขึ้น ให้การทำหน้าที่ของครอบครัวมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการจัดกิจกรรมในการส่งเสริมการทำหน้าที่ของครอบครัวของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภท เช่น การให้คำปรึกษาครอบครัวทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม แนะนำวิธีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบตามบทบาทของแต่ละคนในครอบครัวที่เหมาะสมให้แก่สมาชิกที่ต้องทำหน้าที่ได้ตรงกับบทบาทของตนเอง รวมถึงการจัดหาปัจจัยสี่ให้แก่สมาชิก การพุ่มพอกเลี้ยงดู และให้การประคับประคองสนับสนุนแก่สมาชิกในครอบครัว จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำหน้าที่ดูแลผู้ป่วยร่วมกันเพื่อให้กลุ่มได้ช่วยกันแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัว ยอมรับ เข้าใจ ให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทในการดูแลร่วมกันของสมาชิกในครอบครัวทำให้การทำหน้าที่ครอบครัวเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

1.3 จากการศึกษาพบว่า การทำหน้าที่ของครอบครัวผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทในครอบครัวมีแนวโน้มว่าจะทำหน้าที่ได้ดีขึ้น ดังนั้น สถานบริการสุขภาพจึงควรจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้ดูแลในครอบครัวมีการปฏิบัติกิจกรรมของสมาชิกในครอบครัวร่วมกันช่วยเหลือเกื้อกูลกันให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับครอบครัวทั้งระบบ และพยาบาลควรวางแผนร่วมกับครอบครัวและผู้ดูแลในครอบครัวของผู้ป่วยจิตเภทถึงการทำหน้าที่หน้าของครอบครัวตามการรับรู้ของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทในด้านต่างๆ ให้เกิดประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

1.4 จากการศึกษาพบว่า การเผชิญความเครียดในการดูแลอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีแนวโน้มที่จะส่งผลให้การทำหน้าที่ของครอบครัวมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น พยาบาลจึงควรวางแผนร่วมกับครอบครัวและจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมแนวทางในการเผชิญความเครียดแก่ผู้ดูแลให้สูงขึ้น เช่น มีการให้คำปรึกษารายบุคคลและรายกลุ่ม แนะนำวิธีการจัดการกับความเครียด หรือวิธีการเผชิญความเครียดอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริมให้มีวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ ในการลดความเครียด ส่งผลทำให้มีการทำหน้าที่ของครอบครัวดีขึ้น

1.5 จากการศึกษา พบว่า ภาวะในการดูแลผู้ป่วยอยู่ในระดับน้อย ซึ่งมีแนวโน้มที่จะส่งผล ให้การทำหน้าที่ของครอบครัวมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น พยาบาลจึงควรวางแผนร่วมกับครอบครัวและจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมแนวทางในการลดภาวะในการดูแลผู้ป่วยจิตเภทให้ลดน้อยลง เช่น มีการให้คำปรึกษารายบุคคลและครอบครัวถึงแนวทางที่จะช่วยลดกิจกรรมในการดูแลผู้ป่วยจิตเภทโดยตรงและกิจกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการดูแลผู้ป่วยให้น้อยลง เพื่อส่งเสริมให้การทำหน้าที่ครอบครัวให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

1.6 จากการศึกษา พบว่า การสนับสนุนทางสังคมของผู้ดูแลอยู่ในระดับสูง ซึ่งมีแนวโน้มส่งผลให้การทำหน้าที่ของครอบครัวมีประสิทธิภาพอย่างมาก พยาบาลจึงควรวางแผนร่วมกับครอบครัวในการที่จะส่งเสริมให้ผู้ดูแลได้รับการสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์ การสนับสนุนทางสังคมด้านยอมรับและเห็นคุณค่า การสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสาร เช่น พยาบาลมีการวางแผนร่วมกับครอบครัวในการส่งเสริมให้ครอบครัวได้รับการสนับสนุนทางสังคม พยาบาลให้คำปรึกษาครอบครัวเพื่อให้ผู้ดูแลได้รับการรับฟังปัญหาเรื่องต่างๆ ได้รับความเอาใจใส่ เกิดความผูกพันไว้วางใจเปิดใจรับความช่วยเหลือ และได้รับการยอมรับและเห็นคุณค่าในตนเอง เกิดความมั่นใจในการดูแลผู้ป่วย โดยเฉพาะเมื่อได้รับการสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสาร จากพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยทำให้ผู้ดูแลทราบข้อเท็จจริง รายละเอียด และข้อเสนอแนะจากพยาบาล ทำให้ผู้ดูแลเกิดความสามารภในการทำหน้าที่ของครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างมาก

2. ด้านการวิจัย

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการทำหน้าที่ของครอบครัวระหว่างผู้ที่เป็นโรคจิตเภทกับสมาชิกคนอื่นๆ ในครอบครัว เพื่อให้ทราบว่าผู้ที่เป็นโรคจิตเภทและสมาชิกในครอบครัว มีการรับรู้การทำหน้าที่ของครอบครัวแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของครัวที่ได้ครอบคลุมมากขึ้น

2.2 ควรมีการพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมการทำหน้าที่ของครอบครัวตามการรับรู้ของผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทในครอบครัว โดยการจัดสถานการณ์จำลองและฝึกทักษะการแก้ปัญหา รับบเทาาของผูดูแลในครอบครัวในการทำกิจกรรมต่างๆ จัดให้มีการฝึกทักษะในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งฝึกการควบคุมพฤติกรรมเมื่อผู้ป่วยมีพฤติกรรมรุนแรง รวมถึงการแสดงออกถึงสถานการณ์ที่ต้องเผชิญในชีวิตประจำวัน ให้มีการตอบสนองทางอารมณ์อย่างเหมาะสมที่เกิดออกมาจากความผูกพันทางอารมณ์ที่ผู้ดูแลมีต่อผู้ป่วยจิตเภทในครอบครัว สำหรับพยาบาล ผู้ดูแล และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้ดูแลผู้ป่วยจิตเภทในครอบครัวสามารถทำหน้าที่ของครอบครัวตามการรับรู้ในการดูแลผู้ป่วยจิตเภทในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ